

การเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินในเขตนิคมสร้างตนเอง : กรณีศึกษา

นิคมสร้างตนเองรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

Changes in Land Tenure and Land Use Patterns of Land Self-help Settlement

: A Case Study of Rattaphum Land Self-help Settlement,

Changwat Songkhla

เทวินทร์ ยอดสวัสดิ์

Thewin Yodsawas

Order Key... 7385
BIB Key... 93559

เลขที่... 1214 132546
เลขที่...
13 / 2.1. / 39

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนการเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Science Thesis in Agricultural Development

Prince of Songkla University

2539

นำเอาแม่แบบการปฏิบัติเขียวเข้ามาใช้อย่างกว้างขวางขึ้น ทำให้การผลิตเพื่อหึ่งตนเองเปลี่ยนเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้า และหึ่งพาปัจจัยจากภายนอกมากขึ้น

การศึกษาระบบการใช้ที่ดินทางการเกษตรในปัจจุบันพบว่า ในเขตนิคมมีระบบการเกษตรต่าง ๆ 6 ระบบย่อย ได้แก่ ทานา ยางพารา ผัก ไม้ผล ไร่สวนผสม และเลี้ยงสัตว์ มีการทานาเพื่อบริโภคในครอบครัว ส่วนรายได้ที่เป็นตัวเงินที่นำมาใช้จ่ายในครอบครัวได้จากการทำสวนยางพารา ปลูผัก เลี้ยงสัตว์ และการรับจ้างใช้แรงงาน ระบบการทานามีลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพพื้นที่ไม่สามารถขังน้ำไว้ได้นาน เนื่องจากเป็นดินร่วนทราย และไม่มีระบบชลประทานที่เอื้ออำนวยให้เกษตรกรยอมรับเทคนิคการปฏิบัติเขียวอย่างเต็มรูปแบบ เกษตรกรมีรสนิยมชอบบริโภคข้าวพันธุ์พื้นเมือง การทำลายของโรคแมลง หนู ระบบยางพาราพบว่า ยางแผ่นที่ได้อยู่ในชั้น 4 หรือ 5 เป็นยางคุณภาพต่ำ ทำให้ได้ราคาต่ำไปด้วย และพบว่าเกษตรกรกรีดยางมีความถี่สูงมีผลทำให้ต้นยางทรุดโทรมเร็วกว่ากำหนด ระบบการปลูกผักพบ การทำลายของโรคแมลง การขาดแคลนน้ำ ราคาผักไม่เสถียรภาพ ผักไม่ปลอดภัยจากสารพิษ และเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ส่วนระบบการเลี้ยงสัตว์มีการเลี้ยงกันทุกครัวเรือน ไม่มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้งาน แต่ได้พัฒนาไปเลี้ยงเพื่อการค้ามากยิ่งขึ้น ได้แก่ สุกร ไก่ไข่ และโคพันธุ์ดี ปัญหาการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ คือ การขาดแคลนพันธุ์สัตว์ การเลี้ยงสุกร เกษตรกรมักไม่คำนึงถึงภาวะการตลาด และไม่ควบคุมของเสียจากฟาร์ม ทำให้เกิดมลภาวะมีผลกระทบต่อเกษตรกรใกล้เคียง

ผลการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินก่อให้เกิด (1) ความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในเขตนิคม เนื่องจากผลการพัฒนาของรัฐไม่สามารถกระจายได้อย่างทั่วถึง (2) ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศน์ ที่เกิดจากการทำการเกษตรสมัยใหม่ (3) ผลกระทบจากฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ทำให้เกิดมลภาวะต่าง ๆ ต่อชุมชน (4) มีแนวโน้มการขายที่ดินมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ของนิคมสามารถเปลี่ยนเป็นเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน (โฉนด) ได้ (5) มีการทำฟาร์มแบบสัญญาผูกพัน (contract farming) มากขึ้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน จึงแบ่งการเสนอแนะออกเป็น 2 ระดับ คือ (1) ในระดับฟาร์ม ควรศึกษาทดลองเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรทางการเกษตร ให้มีสภาพภาพมากยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบการเกษตรแบบปราณีต เนื่องจากที่ดินมีจำกัด การพัฒนาระบบชลประทานขนาดเล็กที่เหมาะสมกับพื้นที่ การศึกษาเพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินในการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับแต่ละเขต และการให้ความสำคัญต่อการจัดสรรทุน ความรู้ และการพัฒนา

องค์กรของเกษตรกรในการพัฒนาการผลิต การตลาด รวมทั้งการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย (2) ในระดับนโยบายการคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำกิน ให้ตระหนักถึงผู้ใช้แรงงานเกษตรกรและผู้ว่างงานให้มากที่สุด สำหรับการจัดสรรที่ดินในเขตนิคมต่าง ๆ ควรมีการยกเลิกการออกโฉนด ห้ามจำหน่ายจ่ายโอน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความสามารถพึ่งพาตนเองทางการเงินขององค์กรในท้องถิ่น ควรให้เจ้าของที่ดินใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรเท่านั้นและทำประโยชน์อย่างเต็มที่ ควรให้มีการกระจายการถือครองที่ดินมากขึ้น รัฐควรมีการจัดเก็บภาษีที่ดินแบบก้าวหน้า การควบคุมเช่าที่ดิน และควรกำหนด ขนาดที่ดินที่ประชาชนจะถือครองได้ เพื่อลดปริมาณเจ้าของที่ดินที่ไม่ได้ทำการเกษตรด้วยตนเอง และเพื่อกระจายความเท่าเทียมกัน และควรจัดระบบการจัดสรรที่ดินให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ประมวลเป็นกฎหมายฉบับเดียวกัน และมีองค์กรกลางเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบาย

Thesis Title Changes in Land Tenure and Land Use Patterns of Land Self-help Settlement : A Case Study of Rattaphum Land Self-help Settlement, Changwat Songkhla

Author Mr. Thewin Yodsawas

Major Program Agricultural Development

Academic Year 1995

Abstract

The purpose of this study was to investigate the evolution in land tenure and land use in Rattaphum Land Self-help Settlement, Changwat Songkhla. Data used in the analysis was derived from primary and secondary sources. The qualitative analysis was conducted through synthesizing of secondary data from various sources, together with interviewing farmers and observing farming practice. The survey instrument was a set of questionnaire. Farmers were selected for the interview from a total of 90 families by simple random sampling method. All data were then sorted and transformed into the forms suitable for presentation.

The results of the study can be summarized as follows. Government administration of the rights to land tenure through membership of the self-help settlement in Rattaphum is rarely of meeting the objectives of the settlement program. The characteristics of the allotment of farms generally represent a change from the system laid down according to the original land tenure regulations in the self-help settlement. Furthermore, the recipients of land allotment from the settlement enter and take up their holdings mostly as a result of the sale of the land by its original owners, some of whom have not

applied for membership of the settlement because of lack of understanding of the goals of the settlement, which has been the problem in the evolution of the program since its inception. There are social and economic inequalities among the population of the settlement as a result of the focus of development upon members of the settlement over non-members, even those living as near neighbours. Land allotments have given access to traders, investors and public servants, who are not the target population for land tenure in the settlement program.

As regards land use, the last twenty five years have resulted in distinct departures from the systems which operated in the past, as a result of ideas disseminated and adopted from the Green Revolution. Production formerly for home consumption is now increasingly directed toward the market place and external input dependant.

The study of current patterns of agricultural land use within the boundaries of the settlement revealed 6 subsystems in operation: rice, para rubber, vegetables, fruit, and mixed rice-orchard cultivation, and the raising of animals. Rice growing is carried out for home consumption, and income in the form of cash is derived from para-rubber production, vegetable growing, raising animals and from labouring. There are significant problems involved in rice production, such as sandy soils which are incapable of retaining water for extended periods, and the lack of an effective irrigation system to deliver water for agricultural use, which in combination make it difficult for farmers to adopt the techniques propounded in the green revolution, and create a barrier to the development of greater productive capacity. Other important characteristics are the preference of farmers for local rice varieties, and the destruction of rice pests.

Para-rubber production also faces important problems: the rubber sheets produced are generally of 4th or 5th grade quality, resulting in low market values. The study also found that farmers are cutting bark at high frequencies results in the premature deterioration of the trees.

Vegetable farming faces difficulties in the destruction of pests, the lack of water, unstable vegetable prices, the vulnerability of vegetables to pollution, and the expense involved in transporting produce to markets.

As for animal raising, in no households did we find animals being raised as a source of motive power; the raising of pigs, hens, and high-quality cattle, however, is on the increase. Animal raising faces the problems of a shortage of animal race and the breeding of animals without access to good blood lines. Furthermore, particularly in relation to pig farming, small-scale farmers are unlikely to consider the market situation when planning production levels. They also fail to control wastes from their farms, and this has resulted in the spread of pollution to neighbouring farms.

Changes of land holding and land use patterns within the settlement resulted in : (1) socio-economic inequalities due to the administrative inability to equally distribute development over the whole settlement; (2) ecological degradation as a result of modern agricultural production methods; (3) various forms pollution due to large-scale animal farming;(4) anincreasing trend towards the sale of land because land tenure documents issued by the self-help settlement can be modified and transformed to give title under the Land Tenure Bill (title deed) ; (5) the increasing amount of contract farming.

The above various analyses lead to the following recommendations :

(1) At the farm level, increased study and efforts should be directed towards the more sustainable development of agricultural resources, such as the improvement of soil quality through the use of natural fertilizers and the control of chemical fertilizer use, control of plant predators, the selection of suitable plant and animal varieties, the development of an appropriate system of irrigation, studies directed towards land-use planning for the appropriate use of agricultural lands, recognition of the importance of the allotment of funding and the dissemination of technical knowledge, and the establishment of an effective agricultural organization for the development of production, marketing and nature-conservation techniques.

(2) At the policy level, the selection of new self-help settlement members should focus on farm workers and the jobless. Land Bill tenure documents relating to land donated by the government should be rescinded; land title deeds should be prohibited, providing a capability for the local cooperative organization to be financially independent land use should be restricted to agriculture and the maximization of the benefits of such use should be encouraged; land tenure should be well distributed throughout the settlement; the government should adopt progressive land taxes, control land-rent charges and limit the size of land to be rented by members of the settlement in order to minimize the number of owners who themselves never do farming, and to reduce inequalities; the administration should allocate the land to achieve similar results. Additionally the various ministerial decrees should then be

integrated into a single Bill; intermediary organization should be established to administer the Bill according to the policies agreed upon.